

**VAGGERYDS
KOMMUN**

Principer för gestaltning

Bilaga till planbeskrivning

Detaljplan för del av fastigheten Högabråten 1:3 med flera vid Skillingaryds tätort

Ansvarig förvaltning: Kommunledningskontoret

Antagandehandling Upprättad: november 2025

Dnr: KS 2023/111

Medverkande

Bilaga, principer för gestaltning, är framtagen av Kaminsky Arkitektur i samarbete med Vaggeryds Kommun

Upprättad av Anna Berencreutz, planarkitekt

Ansvarig tjänsteperson: stadsarkitekten i Vaggeryds kommun

Ansvarig förvaltning: Kommunledningskontoret

Innehåll

SYFTE OCH MÅL	3
BAKGRUND	3
FÖRUTSÄTTNINGAR	4
LANDSKAPSBILDEN	4
GESTALTNINGSIDÉN	4
ILLUSTRATIONSPLAN	5
PRINCIPER FÖR GESTALTNING	6
ALLMÄNT	6
KULTURMILJÖ	6
BEBYGGELSE	7
FÄRGSÄTTNING	7
FASADER	8
VOLYMHANTERING	9
TAK	10
BYGGNADSDETALJER	10
KOMPLEMENTBYGGNADER	10
BELYSNING	10
SKYLTNING	11
UTEMILJÖ	11
GRÖNYTOR/ VISTELSEYTOR	11
INTILL BYGGNAD	12
INFART NATUROMRÅDE I NORR	12
NATURMARK, DAGVATTEN OCH SKYFALLSHANTERING	12
PARKERING	14
UPPLAG	14
STÄNGSEL, PLANK OCH MUR	14
VÄGAR	14

SYFTE OCH MÅL

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra etablering av nytt verksamhetsområde för lager och logistik i nära anslutning till Europaväg 4 och väg 152. Planen ska säkra dagvattenhantering och grönområden samt ta hänsyn till kulturmiljöområdet Grytås-Högabråten, söder om planområdet och rekreationsområdet Trollberget norr om planområdet. Utformning är därför extra viktig vid områdets entré.

Syftet med detta dokument – Principer för gestaltning

Syftet med dokumentet är att skapa en gemensam målbild för arkitektur, gestaltning och kvalitetsnivå för byggnader, utemiljöer samt allmän plats.

Principer för gestaltning ska:

- Ge förslag på hur det aktuella området kan utformas.
- Bidra till ett attraktivt verksamhetsområde som harmonierar med omgivningen.
- Klargöra vad som är viktigt att förhålla sig till för att uppnå en god bebyggd miljö och en helhetlig struktur.

Dokumentet är en kompletterande handling till detaljplanen och fungerar som vägledning vid planering och utformning av byggnader, vägar och utemiljö inom detaljplaneområdet. Det ska även säkerställa att området utvecklas som en sammanhållen helhet, men med en tydlig karaktär.

Principerna ska ses som ett stöd i kommunens bygglovshantering för planområdet.

BAKGRUND

Plan- och bygglagen

Anpassning- och hänvisningskravet

PBL 2 kap 6§. Bebyggelse och byggnadsverk ska placeras och utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till **stads- och landskapsbilden, platsens natur- och kulturvärdena, och intresset av en god helhetsverkan.**

Vid planering och vid prövning av bygglov och förhandsbesked ska kommunen bedöma hur utformning och placering av bebyggelse och byggnadsverk påverkar och tar hänsyn till omgivningen ur flera olika aspekter. Tillämpningen underlättas om kommunen har aktuella underlag för de olika bedömningarna.

PBL 2 kap. 6 § 1. Kravet på hänsyn och god helhetsverkan kallas ofta för anpassningskravet. Kravet kan även handla om att tillskapa nya värden.

Hänsynskravet innehåller ett antal olika aspekter som det ska tas hänsyn till vid utformning och placering av byggnadsverk och bebyggelse. De olika aspekterna överlappar delvis varandra, men beskriver tillsammans det breda spektrum av värden och egenskaper som kan tillskrivas en plats eller ett område. Olika begrepp i hänsynskravet är **viktiga Stads- och landskapsbild, naturvärden, kulturvärden, helhetsverkan.**

Utformningskravet god form-, färg- och materialverkan

PBL 8 kap. 1-2 § och 3kap. 3§

Byggnader ska ha god form-, färg- och materialverkan. Kravet avser framför allt byggnaders egenvärde men bör tillämpas parallellt med kravet på anpassning till omgivningen. Det handlar om egenskaper och karaktärsdrag hos byggnader som ger upphov till goda upplevelsemässiga värden.

FÖRUTSÄTTNINGAR

LANDSKAPSBILDEN

Markberedning och höjdsättning

Marken planeras i nivå med infarten och jämnas ut till en större platta för att möjliggöra tillgänglig angöring samt lastgård för lastbilar och logistikfordon. För att uppnå maxalternativet plangörs byggrätten inom egenskapsgränsen genom massfördelning. Markhöjden vid infarten blir mindre synlig från kulturmiljöområdet Grytås–Högabråten.

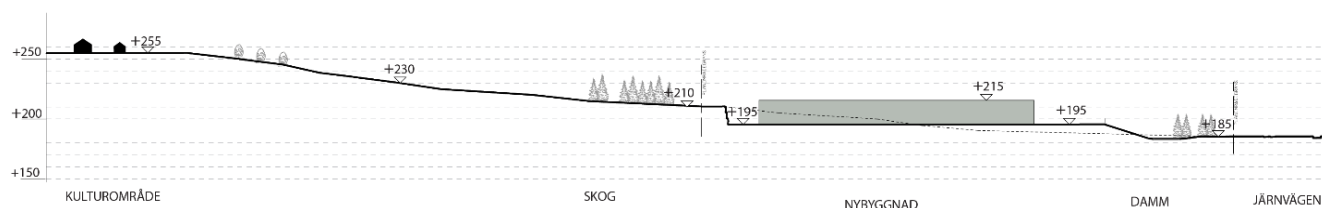
Höjdskillnader och landskapsanpassning

I väster blir höjdskillnaden påtaglig, vilket gör att byggnadsvolymen uppfattas som nedsänkt i landskapet. Längs plangränsen i väster leds dagvatten ovanpå bergskanten och vidare ut från planområdet.

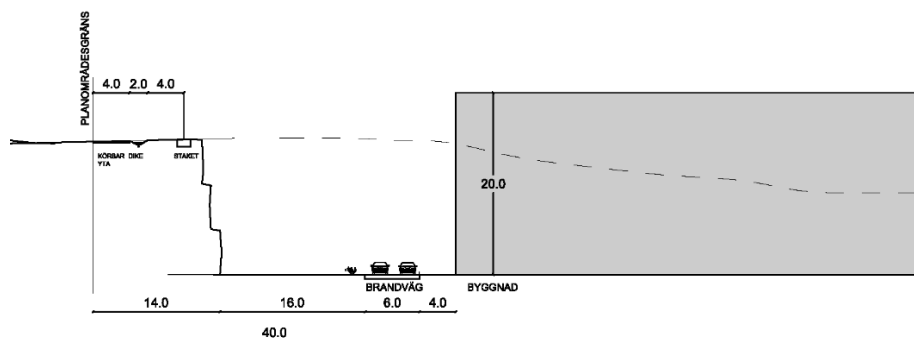
Dagvattenhantering och naturmiljö

Från den plangjordade ytan (kvartersmark) leds vattnet via slänter ner mot dammen och naturmarken i öster. Slänterna utformas så att dagvattenlösningar integreras i en naturmiljö, där befintlig vegetation och större träd bevaras i största möjliga utsträckning

Nedan: Långsektion genom kulturmiljöområde och planområdet som är del av Högabråten 1:3

Nedan: Inzoomning vid planområdets västra gräns med bergsskärning i 5:1. Exempel på hur bergsskärningen kan utformas med brandväg väster om möjlig huvudbyggnad.

GESTALTNINGSIDÉN

Gestaltningssidén ska fungera som ett stöd för fastighetsägare i hur området bör utformas och anpassas till omgivningarna. Principerna för gestaltning är indelade i två delar – **Bebyggelse** och **Utemiljö** – och gäller för hela planområdet. De ska tillämpas både inom kvartersmark och på allmän plats.

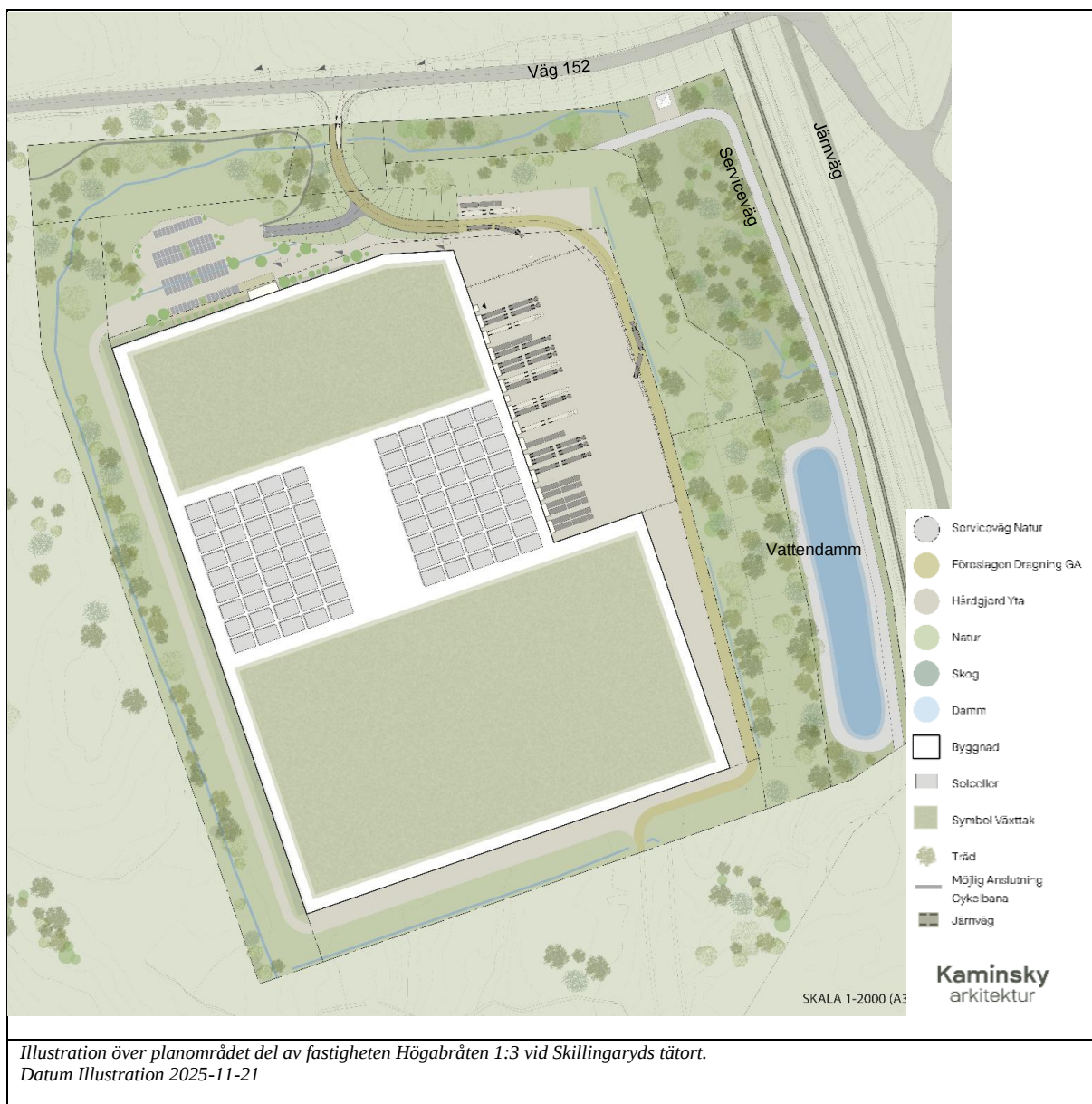
Utgångspunkten för gestaltningssidén har varit att ta hänsyn till och inspireras av närområdet: kulturmiljöområdet Grytås–Högabråten, det intilliggande samhället Skillingaryd samt personer som upplever området från angränsande rekreationsområden, järnvägen och vägområden.

En viktig del är att hållbara lösningar används i alla led för att minska klimatpåverkan, både för dagens behov och för framtida etableringar.

Målsättningen är att skapa ett sammanhängande område med god arkitektonisk kvalitet. Detta uppnås genom enhetlig utformning, materialval, skala och välplanerade allmänna ytor. Det är särskilt viktigt när flera aktörer bygger sina egna fastigheter inom samma område.

Mindre byggnader, såsom teknikhus och tekniska anläggningar, ska efterlikna den generella och småskaliga stilen i närområdet. Utemiljöer – exempelvis markbeläggning, utemöbler, pollare, belysningsstolpar och räcken – ska tidigt planeras och integreras med byggnadernas och områdets övergripande gestaltning.

ILLUSTRATIONSPLAN

PRINCIPER FÖR GESTALTNING

ALLMÄNT

För att konkretisera gestaltningsidén har fyra övergripande principer tagits fram. Dessa ska fungera som vägledning vid utformning av byggnader och utemiljö inom planområdet. Principerna syftar till att skapa ett attraktivt, hållbart och välanpassat verksamhetsområde som harmonierar med omgivningen.

Fyra principer:

Attraktivt verksamhetsområde för Skillingaryd – Området ska bidra till en positiv helhetsbild och stärka ortens identitet.

Grönska bevaras och kompletteras – Befintlig vegetation behålls i största möjliga mån och ersätts där verksamheten tillåter.

Fokus på hållbarhet – Genom exempelvis öppna dagvattenlösningar och energieffektiva system.

Anpassning till områdets identitet – Ny bebyggelse ska harmoniera med kulturmiljöområdet Grytås–Högabråten och den lokala karaktären.

KULTURMILJÖ

Hänsyn tas till befintligt kulturvärde genom att planen föreslår vegetationstak och utformningsbestämmelser gällande fasad, tak och skyltar föreslås för att säkra att en tillfredsställande helhet uppnås.

Natur föreslås bevaras i östra delen av planområdet för att säkra avstånd till järnväg, fornlämningsområde, dagvattenhantering och en ridå av växlighet. Kvartersmarken föreslås begränsas med en remsa om 30-40 meter prickmark för att säkra u-område, gemensamhetsanläggning och angöringsväg samt möjliggöra slänter

Hänsyn tas till befintliga kulturvärden genom att planen föreslår vegetationstak samt utformningsbestämmelser för fasader, tak och skyltar. Syftet är att säkerställa en harmonisk och tillfredsställande helhet.

Naturmark föreslås bevaras i den östra delen av planområdet för att skapa avstånd till järnvägen och för att möjliggöra dagvattenhantering samt en grön ridå av växtlighet.

Kvartersmarken begränsas med en remsa om cirka 30–40 meter punktprickad mark för att säkerställa u-område, gemensamhetsanläggning och angöringsväg samt ge utrymme för slänter.

Bilder från google maps från området 2024

BEBYGGELSE

FÄRGSÄTTNING

Harmonierande färger: Färgsättningen ska hämtas från omgivande natur och kulturområde. Dova kulörer inspirerade av skog och landskap som hör hemma på platsen.

Naturliga material: I största möjliga mån ska naturliga material, såsom trä, användas – särskilt i områden med mänsklig skala, exempelvis vid entréer och uteplatser.

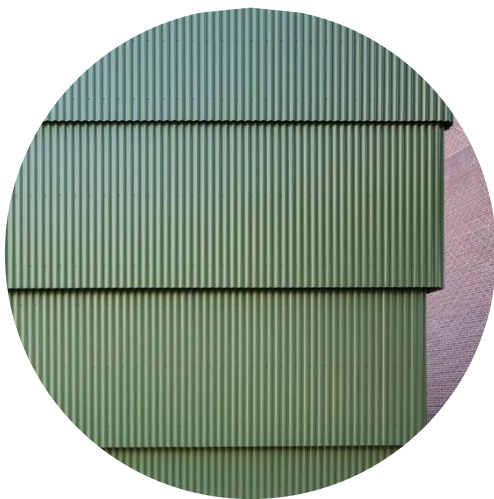
Undvik neutrala gråtoner: Rent grå färger utan kulörton ska undvikas. Dessa betecknas med nyansbeteckningar följt av N (för neutral), exempelvis: S 0300-N (vit), S 0500-N, S 1000-N, S 1500-N ... upp till S 9000-N (svart).

Naturliga material i största möjliga mån.

Inramning av trä där människor rör sig.

Färgsättning hämtad från platsen och naturen.

Dova kulörer hämtade från naturen.

FASADER

Omsorg i utformning: Fasader ska ges särskild omsorg både på nära håll för gående och på avstånd för att ta hänsyn till kulturmiljön.

Undvik helt släta fasader: Skapa struktur genom indelning efter funktion, exempelvis vertikala eller horisontella band, varierande texturer eller kontrasterande kulörer.

Fasadgrönska: Där det är möjligt, integrera grönska i fasader mot väster och söder – särskilt vid genomfart (GA), där fasader möter plangräns och närområden, samt där grannar passerar.

Relief och taktilitet: Markera områden där människor vistas dagligen med reliefverkan och material som harmonierar med närmiljöns karaktär.

Fönstersättning: Använd fönster för att dela in fasaden, öka dagsljus för anställda och synliggöra verksamheten där det är lämpligt.

Material och uttryck: Synliggör byggnadens funktioner genom indelning med kvalitativa och kontrasterande material och texturer, exempelvis transparent/tätt, öppet/slutet, taktilt/abstrakt. Olika användningar kan markeras genom öppna eller stängda fasader eller genom att material byter riktning.

Material som kontrasterar och markerar olika funktioner runt byggnaden.

Indelning av fasad bryter ner byggnadens skala.

Olika användning markeras med öppen eller stängd fasad.

Olika struktur och fönstersättning delar in fasad och synliggör verksamhet.

VOLYMHANTERING

Maximal höjd: Nockhöjd får vara högst 20 meter.

Uppdelning av större byggnader: Byggnader som överstiger 50 meter i längd ska delas upp i mindre volymer eller sektioner. Uppdelningen görs för att bryta ner skalan, tydliggöra olika funktioner och öka orienterbarheten runt byggnaden.

Markering av entréer och kompletteringar: Huvudentréer, grindar, lastportar och liknande kompletterande element ska markeras tydligt i fasaden och placeras synligt både på håll och nära. Entréer ska framhävas i ögonhöjd.

Grönska för rumslighet: Där det är möjligt ska träd och grönska planteras för att skapa mer intima rumsligheter och ge en tydlig rygg mot intilliggande väg.

Uppdelning för att bryta ner byggnadens skala.

Entréer markeras i ögonhöjd.

Referens: Epoq, Elgiganten. 80 000 kvm logistikbyggnad som bryts upp genom en knäckt volym och olika fasadmateriäl.

Lastportar markeras tydligt genom vald gestaltning.

TAK

Omsorgsfull gestaltning: Tak utformas med hög arkitektonisk kvalitet. Eventuella uppstickande installationer ska kläs in och harmoniera med byggnadens uttryck.

Vegetationstak: Minst 60 % av takytan ska vara vegetationsklädd, med undantag för ytor med solceller. Växtlighet och gödsling ska väljas med hänsyn till risken för övergödning.

Synlighet från omgivningen: Tak på huvudbyggnader, teknikbyggnader och komplementbyggnader ges särskild omsorg. Större ytor med naturtak ska användas där möjligt, särskilt på byggnader över 14,5 m som kan synas från högre topografiska punkter.

Klimatsmarta lösningar: Tak utformas för att minska klimatbelastning, exempelvis genom material som inte avger utsläpp och ljusa kulörer för att minska värmealstring (svarta tak ska undvikas).

Teknikhus – den femte fasaden: Eftersom teknikhus kan vara synliga på håll ska deras tak behandlas som en fasad. Utanpåliggande teknik ska planeras tidigt och integreras i helheten för att spegla god arkitektur.

Tak med solceller. Stora gröna biotoptak där möjligt.

Takutformning och teknikhus ska integreras tidigt i gestaltningskonceptet.

BYGGNADSDETALJER

Byggnadsdetaljer såsom solavskärmningar, skärmtak, entrépartier, glaspartier, plåtdetaljer och takfot ska uppfattas som en helhet och färgsättas i enlighet med huvudbyggnadens kulör och materialval.

KOMPLEMENTBYGGNADER

Gestaltningen av mindre byggnader är viktig för upplevelsen hos gående och personer som rör sig i området. Dessa byggnader ska samspela med övrig bebyggelse och utemiljö för att skapa en helhet.

Där människor vistas ska särskild omsorg läggas på funktion och belysning. Högsta tillåtna nockhöjd är 5 meter.

BELYSNING

Omsorgsfull fasadbelysning: Belysningen ska framhäva grönska, konst och fasaddetaljer samt bidra till tydlig orienterbarhet och skapa trygga ytor för gående och cyklister.

Undvik ljusstörningar: Betydande ljusstörningar mot omgivningen ska undvikas. Belysning får inte riktas mot kulturmiljöområdet.

SKYLTNING

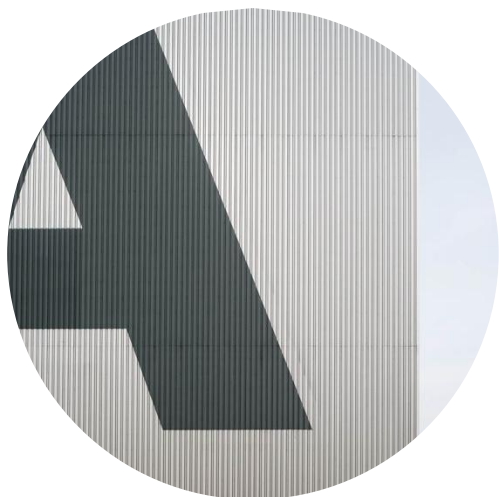
Integrerad utformning: Skyltar ska monteras på fasad och ingå i byggnadens arkitektur. Områdesskyltar är undantagna. Skyltmaster medges inte.

Ljusstyrka och uttryck: Skyltar får inte vara blinkande, föränderliga eller lysa med starka färger som kan störa omgivningen.

Tydlighet och funktion: Entréskyltar, fasadskyltar och områdesskyltar ska utformas kortfattat och tydligt, med hänvisningar till entré, inlastning och parkering.

Integrering i fasad: Större skyltar ska integreras i fasaden som en del av byggnadens uttryck.

Placering: Ingen skyltning får förekomma på berg eller takytor, eftersom detta kan påverka det visuella intrycket från kulturmiljöområden.

Integrerad skyltning som en del av fasaden.

Huskompletteringar ska integreras i fasadens gestaltning.

UTEMILJÖ

GRÖNYTOR/ VISTELSEYTOR

Omsorgsfull utformning: Utemiljön ska ges särskild omsorg där människor vistas eller där ytor är synliga för förbipasserande vid fastighetsgräns.

Bevarande av träd: Befintliga träd ska behållas där det är möjligt. Inom naturområden kan med fördel en trädridå skapas mot plangränsen mot angränsande väg och järnvägsområde.

Fältskikt och återplantering: Fältskikt ska sparas och återläggas. Om detta inte är möjligt ska återplantering ske enligt naturlika principer (n2-bestämmelse).

Rekreationsytor: Platser med naturinslag för verksamhetens anställda premieras, exempelvis områden för vila och samtal samt byggnadsverk som möter natur och vatten.

Dagvatten och skyfallshantering: Diken, dammar och dagvattenlösningar ska utformas med omsorg för gående och bidra till ett vackert och funktionellt landskap.

INTILL BYGGNAD

Säkra angöringsytor: Angöringsytor ska utformas så att gående och personbilar separeras från tyngre fordon. Gångvägar ska vara tydligt markerade där gående prioriteras, och en gångbana mellan parkering och entré ska alltid finnas.

Grönska i gaturummet: Gaturummet ska, där verksamheten tillåter, kompletteras med grönska för att skapa en mer trivsamt miljö.

Grönska nära byggnaden: Där det är möjligt ska vegetation placeras nära byggnaden för att förstärka områdets karaktär.

Entrézon: Entréområden vid byggnad och parkering ska markeras med avvikande markmaterial för att tydliggöra funktion och orientering.

Cykelanslutning: Anslutning för cykelbana ska möjliggöras inom planområdet, med dragning genom naturområdet i norr och säker anslutning till entréområdet.

INFART NATUROMRÅDE I NORR

Konstgestaltning: Placeras i anslutning till infarten och tas fram i samråd med kommunen för att främja lokala konstnärer. Förslagsvis konst- och kulturinslag med koppling till Vaggeryds kommuns identitet eller kulturmiljöområdet Högabråten.

Entrésituation: Särskild omsorg ges till entréer vid byggnader. Skogsridån i naturområdet mot väg 152 bevaras för att minska intrycket av verksamhetsområdet.

Fornlämning: Vid infarten ska plats för eventuell flytt av fornlämning planeras i samråd med Länsstyrelsen.

Integrerad konst: Konstgestaltning kan även integreras i fasader.

Skyltning och belysning: Dessa element kan utformas i samarbete med konstnären för en helhetslösning.

NATURMARK, DAGVATTEN OCH SKYFALLSHANTERING

Integrerad lösning: Naturmark kombineras med dagvatten- och skyfallshantering genom underjordiska magasin och dammar vid behov. Växtbäddar inom naturmark utformas enligt dagvattenutredningen för att motstå erosion.

Bevarande av naturkaraktär: Ytan ska präglas av naturmarkskaraktär. Fältskikt och träd ska bevaras i största möjliga mån, och vid behov återplanteras enligt naturlika principer med trädplantering.

Permeabla ytor: Där det är möjligt ska permeabla markytor användas för att underlätta infiltration och hantering av dagvatten och skyfall.

Bergsskärning och slänter: Bergsskärningar i västra gränsen kan brytas upp och varieras i utformning. Där det är möjligt ska slänter väljas i första hand för att låta skog och natur integreras i området.

Skogsridå mot plangräns.

Konst och kulturinslag med utgångspunkt i Vaggeryds kommuns identitet.

Dagvattenhantering del av naturområde.

Skyfallshantering som gestaltningsselement.

Biodiversitet i miljön, t.ex. genom blomsterängar.

Rekreationsytor för personal.

PARKERING

Parkeringsytor utformas i största möjliga utsträckning med permeabla markmaterial för att underlätta dagvattenhantering. Ytorna ska delas in med gröna inslag, såsom buskar och träd, för att skapa en mer trivsamt och hållbar miljö.

UPPLAG

Upplag ska placeras på ytor som inte är synliga för allmänheten, inom lastområdet. De bör med fördel inhägnas med avskärmning som harmonierar med naturmiljön.

STÄNGSEL, PLANK OCH MUR

Stängsel, plank och murar ska utformas som en sammanhängande del av bebyggelsens gestaltning och karaktär. De ska harmoniera med den omgivande naturmiljön. Utformningen av entréområdet i norr är särskilt viktig att beakta för att skapa ett välkomnande och estetiskt helhetsintryck.

VÄGAR

Brandväg: En brandväg möjliggörs runt byggnaden och kopplas till angränsande planområde i söder.

Markmaterial: Vägar utformas, där det är möjligt, med ljusreflekterande material för att undvika värmeöar. Svart asfalt får undvikas.

Permeabla markytor där möjligt, t.ex. vid parkeringar.

Strukturer som möter naturen och vattnet.

PLATS FÖR ATT GÖRA SKILLNAD